

АНОТАЦІЯ

Іноземцева К. О. Організаційно-правові засади кадрового забезпечення судової системи України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. – Сумський державний університет, Суми, 2021.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню організаційно-правових засад кадрового забезпечення судової системи України.

Розглянуто позиції вчених та науковців щодо розкриття сутності поняття «судова система», з урахуванням яких виділено підходи до тлумачення цієї категорії. Зроблено висновок, що «судова система» являє собою сукупність державних судових органів, уповноважених здійснювати правосуддя. Натомість більш ширшим є поняття «система правосуддя», що включає: 1) судоустрій; 2) державні органи та установи, що своєю діяльністю забезпечують належне функціонування судів, а отже сприяють ефективному здійсненню правосуддя.

Запропоноване авторське трактування поняття «кадрова політика в судовій системі», як складової частини державної кадрової політики, що являє собою сукупність основоположних принципів, науково-обґрунтованих методів і способів вироблення стратегічних завдань і цілей з формування складу кваліфікованих працівників шляхом встановлення вимог до підбору, навчання, підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, раціонального використання (розподілу, переміщення) та звільнення кадрів тощо у судовій системі держави.

Під кадровим забезпеченням судової системи України визнано доцільним розуміти комплексну та цілісну сукупність принципів, методів, способів, форм, заходів, засобів, які обумовлюють правове регулювання службово-трудових відносин усіх працівників, що пов'язані з виникненням, зміною та припиненням їх діяльності в органах судової системи на відповідних посадах.

Принципи кадрового забезпечення судової системи України визначено як основоположні засади (керівні ідеї), у відповідності до яких здійснюється правове регулювання службово-трудових відносин усіх працівників, що пов'язані з виникненням, зміною та припиненням їх діяльності в органах у структурі судової системи на відповідних посадах. Удосконалено класифікацію правових принципів реалізації кадрового забезпечення судової системи України шляхом виділення у такі дві групи: 1) базові; 2) специфічні.

Встановлено, що організаційна структура кадрового забезпечення судової системи держави представлена суб'єктами, уповноваженими виконувати функції із забезпечення судової системи кваліфікованими кадрами, а також включає мережу управлінських зв'язків, що виникають в ході виконання роботи з кадрового забезпечення. Повноваження Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України в сфері кадрового забезпечення судової системи класифіковано за відповідними критеріями.

Запропоновано авторську класифікацію суб'єктів кадрового забезпечення судової системи держави, що має наступний вигляд: 1) суб'єкти із загальними повноваженнями (Верховна Рада України; Президент України); 2) суб'єкти зі спеціальними повноваженнями: на загальнодержавному рівні (Вища рада правосуддя; Вища кваліфікаційна комісія суддів; Державна судова адміністрація України; Національна школа суддів України; органи суддівського самоврядування); на локальному рівні (керівництво відповідного суду в особі голови суду та керівника апарату суду); 3) суб'єкти з повноваженнями учасника процесу кадрового забезпечення судової системи (Громадська рада доброчесності як представник громадськості).

Виділено елементи функціональної структури кадрового забезпечення судової системи України, серед яких наступні: 1) добір (підбір, відбір) кадрів для судової системи; 2) кадрове планування; 3) мотивація та стимулювання трудової діяльності кадрів у судовій системі; 4) оцінювання якості роботи кадрів; 5) підготовка, спеціальна підготовка та періодичне навчання кадрів для

судової системи; 6) оплата праці; 7) припинення діяльності кадрів в органах судової системи.

Констатовано, що організаційна та функціональна структури кадрового забезпечення судової системи України в чистому вигляді не існують окремо, а мають тісний взаємозв'язок та складають єдину систему, як цілісну платформу для реалізації завдань та досягнення мети з формування складу кваліфікованих працівників судової системи держави.

Встановлено нормативно-правову базу, що визначає правове становище апарату суду, в тому числі виконання ним функції з організаційного забезпечення діяльності суду загалом і організації кадрового забезпечення суду зокрема. З'ясовано, що однією з ключових функцій апарату суду є кадрове забезпечення діяльності відповідного суду, реалізація якої досягається шляхом виконання працівниками апарату суду певних завдань.

Узагальнено досвід зарубіжних країн (зокрема, Сполучених Штатів Америки, Японії, Великобританії, Федеративної Республіки Німеччина, Італії, Республіки Польща, Республіки Білорусь, Республіки Молдова, Грузії) з правового регулювання питань кадрового забезпечення судової системи, що дозволило виділити спільні риси та відмінності організаційної та функціональної складових кадрового забезпечення з урахуванням специфіки законодавчого врегулювання цієї сфери в окремих державах.

Виявлено та сформульовано основні сучасні проблемні питання кадрового забезпечення судової системи України. З метою їх вирішення та врегулювання визначено напрями вдосконалення організаційно-правових засад кадрового забезпечення судової системи України, серед яких:

- 1) визначення на законодавчому рівні стратегічних напрямів державної кадрової політики у судовій системі країни, її цілей та завдань, особливостей реалізації шляхом розроблення на прийняття Концепції кадрової політики в системі судоустрою України;
- 2) чітке визначення повноважень голови суду та керівника апарату суду на рівні законодавства про судоустрій і статус суддів;
- 3) віднесення повноважень щодо керівництва роботою з підтримання

кваліфікації суддів відповідного суду та підвищення їхнього професійного рівня, а також підготовки (підвищення кваліфікації) працівників апаратів судів до компетенції голови відповідного суду шляхом внесення відповідних змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів»; 4) узгодження положень підзаконного нормативно-правового акту (Регламенту Національної школи суддів України) з нормами діючого законодавства про освіту (Закону України «Про освіту») з регулювання питань перепідготовки суддів; 5) деталізація обсягу адміністративних повноважень заступників голів відповідних судів шляхом їх законодавчого закріплення (у Законі України «Про судоустрій і статус суддів»); віднесення до компетенції заступника голови відповідного суду повноважень щодо організації роботи з кадрового забезпечення, підтримання кваліфікації суддів та підвищення їхнього професійного рівня, підвищення кваліфікації працівників апарату суду; 6) законодавче врегулювання проблемних аспектів правового статусу помічника судді; 7) затвердження Типового положення, яким би визначався статус відділу кадрового забезпечення (служби/ сектору управління персоналом), його завдання та повноваження; 8) створення системи автоматизації спеціальних перевірок, що провадяться стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, до яких віднесені, зокрема, і посади суддів, тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота є однією з перших спроб на основі комплексного дослідження та аналізу норм чинного українського національного законодавства та практики його застосування, опрацювання наукових здобутків вітчизняних та зарубіжних науковців і вчених, узагальнення досвіду правового регулювання окремих зарубіжних країн визначити сутність та особливості організаційно-правових засад кадрового забезпечення судової системи України, а також запропонувати авторське бачення вирішення сучасних проблем кадрового забезпечення судової системи України шляхом формування основних напрямів вдосконалення його організаційно-правових засад.

Практична цінність положень, висновків та пропозицій дисертації підтверджується тим, що вони можуть бути використані: 1) для подальшого наукового пошуку напрямів удосконалення організаційно-правових засад кадрового забезпечення судової системи України; 2) з метою удосконалення законодавства України в частині регулювання питань формування складу кваліфікованих працівників судової системи держави; 3) при написанні наукової, підготовці навчальної та навчально-методичної літератури, а також при викладанні дисциплін «Адміністративне право», «Організація судових та правоохоронних органів України».

Ключові слова: судова система, кадрова політика, кадрове забезпечення, суд, голова суду, апарат суду, керівник апарату суду, суддя, помічник судді, добір кадрів, кадрове планування, оцінювання якості роботи кадрів, підготовка кадрів, підвищення кваліфікації кадрів

SUMMARY

Inozemtseva K.O. Organizational and legal principles of staffing of the judicial system of Ukraine. – Qualifying research paper as a manuscript.

Dissertation for a degree of the Doctor of Philosophy in specialty 081 Law. – Sumy State University, Sumy, 2021.

The dissertation is devoted to the complex research of organizational and legal bases of staffing of judicial system of Ukraine.

The positions of scientists and scholars on the disclosure of the essence of the concept of "judicial system" are considered, taking into account the approaches to the interpretation of this category. It is concluded that the "judicial system" is a set of state judicial bodies authorized to administer justice. Instead, the concept of "justice system" is broader, which includes: 1) the judiciary; 2) state bodies and institutions, whose activities ensure the proper functioning of courts, and thus contribute to the effective administration of justice.

The author's interpretation of the concept of "personnel policy in the judiciary" as part of the state personnel policy, which is a set of basic principles, scientifically sound methods and ways to develop strategic objectives and goals for the formation of skilled workers by setting requirements for selection, training, training, retraining, advanced training, rational use (distribution, transfer) and dismissal of personnel, etc. in the judicial system of the state.

Under the staffing of the judicial system of Ukraine is considered appropriate to understand a comprehensive and holistic set of principles, methods, methods, forms, measures, means that determine the legal regulation of employment relations of all employees related to the emergence, change and termination of their activities in the bodies judicial system in the relevant positions.

The principles of staffing the judicial system of Ukraine are defined as the basic principles (guiding ideas), in accordance with which the legal regulation of employment relations of all employees related to the emergence, change and termination of their activities in the judicial system in the relevant positions . The classification of legal principles for the implementation of staffing of the judicial

system of Ukraine has been improved by dividing it into the following two groups:
1) basic; 2) specific.

It is established that the organizational structure of staffing of the judicial system of the state is represented by entities authorized to perform the functions of providing the judicial system with qualified personnel, and also includes a network of management relationships that arise during the work of staffing. The powers of the High Council of Justice and the High Qualifications Commission of Judges of Ukraine in the field of staffing of the judiciary are classified according to the relevant criteria.

The author's classification of subjects of staffing of the judicial system of the state is offered, which has the following form: 1) subjects with general powers (Verkhovna Rada of Ukraine; President of Ukraine); 2) entities with special powers: at the national level (High Council of Justice; High Qualification Commission of Judges; State Judicial Administration of Ukraine; National School of Judges of Ukraine; bodies of judicial self-government); at the local level (management of the relevant court represented by the chairman of the court and the head of the court staff); 3) entities with the authority of a participant in the process of staffing the judiciary (Public Integrity Council as a representative of the public).

Elements of the functional structure of staffing of the judicial system of Ukraine are highlighted, among which are the following: 1) selection (selection, selection) of personnel for the judicial system; 2) personnel planning; 3) motivation and stimulation of labor activity of personnel in the judicial system; 4) assessment of the quality of staff work; 5) training, special training and periodic training of personnel for the judicial system; 6) wages; 7) termination of staff activities in the judiciary.

It is stated that the organizational and functional structure of staffing of the judicial system of Ukraine in its pure form do not exist separately, but have a close relationship and form a single system as a holistic platform for tasks and achieving the goal of forming qualified employees of the judicial system.

The normative-legal base is determined, which determines the legal position of the court staff, including the performance of the function of organizational support of the court in general and the organization of staffing of the court in particular. It was found that one of the key functions of the court staff is staffing of the relevant court, the implementation of which is achieved by employees of the court staff of certain tasks.

The experience of foreign countries (in particular, the United States, Japan, Great Britain, the Federal Republic of Germany, Italy, the Republic of Poland, the Republic of Belarus, the Republic of Moldova, Georgia) on the legal regulation of judicial staffing is generalized. functional components of staffing, taking into account the specifics of the legislative regulation of this area in some countries.

The main modern problematic issues of staffing of the judicial system of Ukraine are identified and formulated. For the purpose of their decision and settlement the directions of improvement of organizational and legal bases of staffing of judicial system of Ukraine are defined, among which: 1) definition at the legislative level of strategic directions of the state personnel policy in judicial system of the country, its purposes and tasks, features of realization. personnel policy in the judicial system of Ukraine; 2) clear definition of the powers of the chairman of the court and the head of the court staff at the level of legislation on the judiciary and the status of judges; 3) assignment of powers to manage the work on maintaining the qualifications of judges of the relevant court and improving their professional level, as well as training (advanced training) of court staff to the competence of the chairman of the relevant court by amending the Law of Ukraine "On Judiciary and Status of Judges"; 4) harmonization of the provisions of the bylaw (Regulations of the National School of Judges of Ukraine) with the norms of the current legislation on education (Law of Ukraine "On Education") on the regulation of retraining of judges; 5) detailing the scope of administrative powers of the deputy chairmen of the respective courts by their legislative consolidation (in the Law of Ukraine "On the Judiciary and the Status of Judges"); assigning to the competence of the Deputy Chairman of the relevant court the authority to organize work on staffing,

maintaining the qualifications of judges and improving their professional level, training of court staff; 6) legislative settlement of problematic aspects of the legal status of an assistant judge; 7) approval of the Standard Regulations, which would determine the status of the personnel department (service / personnel management sector), its tasks and powers; 8) creation of a system of automation of special inspections carried out in respect of persons applying for positions, which provide for the occupation of a responsible or especially responsible position, which includes, in particular, the positions of judges, etc.

The scientific novelty of the obtained results is that the work is one of the first attempts on the basis of comprehensive research and analysis of current Ukrainian national legislation and practice of its application, elaboration of scientific achievements of domestic and foreign scientists and scientists, generalization of experience of legal regulation of some foreign countries. and features of organizational and legal bases of staffing of judicial system of Ukraine, and also to offer the author's vision of the decision of modern problems of staffing of judicial system of Ukraine by formation of the basic directions of improvement of its organizational and legal bases.

The practical value of the provisions, conclusions and proposals of the dissertation is confirmed by the fact that they can be used: 1) for further scientific search for ways to improve the organizational and legal framework for staffing the judicial system of Ukraine; 2) in order to improve the legislation of Ukraine in terms of regulating the formation of qualified employees of the judicial system of the state; 3) when writing scientific, preparing educational and teaching literature, as well as when teaching disciplines "Administrative Law", "Organization of judicial and law enforcement agencies of Ukraine".

Key words: judicial system, personnel policy, staffing, court, chairman of the court, court staff, head of the court staff, judge, judge assistant, staff quality assessment, staff training, advanced training, personnel selection.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті в наукових фахових виданнях:

1. Іноземцева К. О. Кадрова політика в системі судоустрою як основа якісного правосуддя. *Правові новели*. 2019. № 8. С. 76–81.

2. Іноземцева К. О. Оцінювання якості роботи суддів як елемент кадрового забезпечення судової гілки влади. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2019. Випуск 3 (43). С. 244–249.

3. Іноземцева К. О. Сучасні проблеми кадрового забезпечення судової системи України. *Приватне та публічне право*. 2020. № 1. С. 71–76.

Статті в періодичних виданнях, що індексуються в Scopus:

4. Inshyn, M., Bontlab, V., Sokolov, V., Boyko, S., & Inozemtseva, K. Features of Service Members' Adaptation to Civilian Life: Legal Aspects. *International Journal of Criminology and Sociology*. 2020. Vol. 9. P. 1252–1262.

Статті в зарубіжних періодичних наукових виданнях:

5. Inozemtseva Kateryna. Staffing of the judiciary in Ukraine and Europe: a comparative legal aspect. *Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)*. 2019. № 4. P. 54–57.

6. Іноземцева Катерина. Оценка качества работы судьи в системе кадрового обеспечения качественного правосудия в Украине. *Leges si Viata*. 2019. № 9/2. С. 58–61.

7. Іноземцева Катерина. Кваліфікаційні вимоги до кадрового потенціалу судових систем Європейського союзу та України. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. № 4 (32), vol. 1. С. 179–183.

Тези наукових доповідей:

8. Іноземцева К. О. Судовий кадровий менеджмент, як один із чинників забезпечення верховенства права, та права на справедливий суд в Україні. *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 23–24 травня 2019 року)*. Суми : Сумський державний університет, 2019. Ч. 2. С. 79–82.

